

Några konkreta förslag till innehåll i en nationell anhörigstrategi

– från Nka:s rapport Nationell anhörigstrategi, 2018:2

Lennart Magnusson, Eva Sennemark & Elizabeth Hanson

Förslagen i strategin har som utgångspunkt att alla anhöriga ska ha samma möjligheter som andra medborgare ur ett livsloppsperspektiv. Det innebär att anhöriga ska

- ha valfrihet att bestämma om de vill ta på sig en anhörigvårdarroll
- ha samma möjligheter till utbildning, arbete och social delaktighet oberoende av kön, etnisk tillhörighet, trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Förslagen i strategin har tagits fram genom fokusgruppsintervjuer och intervjuer med 35 anhöriga, tjugo personal och tio beslutsfattare under hösten 2017 och våren 2018.

Nationell anhörigstrategi – några konkreta förslag

1. Säkra finansiell och social trygghet – egen ekonomi och pension.

- Nationella riktlinjer kring ersättning och kompensation för ekonomiskt bortfall till personer som vårdar och/eller stödjer en närstående.
- Vård av närstående ska vara pensionsgrundande om den sker utifrån ingånget avtal med kommunen.
- Rätt till semester för personer som vårdar och/eller stödjer en närstående på heltid.
- Tydligt uppdrag till kommunerna att skapa mötesplatser (även virtuella enligt Nka-modell) och uppmuntra bildandet av anhörigföreningar som kan fungera som dialogpart till kommunen.

2. Balans mellan förvärvsarbete och vård av närstående.

- Rätt till insatser som personlig assistens och andra insatser även om det finns en anhörig som vårdar men inte orkar/vill vårda heltid. Förtydliga föräldraansvaret i detta sammanhang.
- Rätt till VAN (vård av närstående) på motsvarande sätt som VAB (vård av barn).
- Ge utrymme i lagstiftningen för tillfällig tjänstledighet för anhöriga som vårdar och/eller stödjer en närstående.
- Initiering av forskning och utveckling kring fungerande metoder för att fånga upp och stötta barn, vuxna och äldre som är anhöriga och ger vård och stöd till en närstående.

3. Förebyggande åtgärder för att motverka ohälsa hos anhöriga.

- Informationskampanjer för att öka medvetenheten kring anhörigvårdandets påverkan på hälsan.
- Frivilliga hälsokontroller.
- Krav på hälso- och sjukvård att ställa frågor kring anhörigskap vid alla besök som en del av anamnesen.

- Krav på arbetsgivare att stödja yrkesverksamma anhöriga
- Krav på samverkan mellan hälso- och sjukvården, socialtjänsten och omgivande samhället
- Krav på samverkan mellan primärvården, socialtjänsten, elevhälsan och anhörigstödet så att unga omsorgsgivare kan erbjudas stöd/behandling tidigt i processen.

4. Anhöriga som samarbetspartners inom vård och omsorg.

- Tydligt uppdrag till kommun och landsting med krav på dialog med anhöriga vid planering för en sjuk eller funktionsvarierad närstående samt utveckling av verksamheter.
- Nationell uppföljning av kvaliteten på anhörigstödet utifrån anhörigas perspektiv som även fokuserar på anhörigas delaktighet.
- Förtydligande av sekretesslagstiftningen gällande anhörigas delaktighet och ombudskap. Uppföljning av hur detta fungerar i praktiken.
- Möjlighet till framtidsfullmakt där närstående, anhöriga och kommun/sjukvård skriver avtal om vem/vilka som ska representera den närstående vid exempelvis recidiv i psykisk sjukdom etc.

5. Utbildning av personal inom kommun och landsting som möter anhöriga.

- Krav på att anhörigperspektivet ska in i samtliga grundutbildningar för alla personalkategorier som möter anhöriga inom kommun och landsting.
- Krav på obligatorisk fortbildning av personal inom området, introduktion av nyanställda utifrån ny forskning. Uppdrag till Nka att utveckla fler webbutbildningar, exempelvis riktade till chefer.
- Nationella kampanjer som lyfter anhöriggruppen och deras situation för att öka medvetenheten generellt i samhället.

6. Utbildning och träning för anhöriga samt validering av anhörigas färdigheter.

- Krav på kommunala rutiner för när och hur anhöriga ska tillfrågas om de vill påta sig rollen som anhörigvårdare samt erbjudande om utbildning till anhöriga. Nationella uppföljningar av hur detta följs.
- Uppdrag till Nka att utveckla webbutbildningar för anhöriga som kommuner och landsting kan använda.
- Undersöka möjligheten till validering av anhörigas färdigheter utifrån de instrument som redan finns.

7. E-tjänster och välfärdsteknologi som anhörigstöd.

- Riktade stimulansmedel för utveckling av tjänster och välfärdsteknologi utifrån olika anhörigkategoriers (barn & unga, förvärsarbetande, äldre) behov.
- Krav på att utveckling av nya tjänster ska ske i samverkan med anhöriga och personal.
- Säkerställa tillgång till internet i hela landet och kompatibla system för välfärdsteknologi.
- Se över regleringen för användning av e-tjänster och välfärdsteknologi, exempelvis integritetsaspekterna.
- Harmonisering av e-tjänster nationellt, exempelvis kan e-tjänster kopplas till 1177 eller annan välbesökt databas.

8. Möta anhörigas behov och utveckla ett evidensbaserat anhörigstöd.

- Kartläggning av omfattningen på det aktuella anhörigstödet i kommunerna för att skapa en baslinje.
- Nationella riktlinjer kring utveckling av anhörigstödet miniminivå utifrån tillgänglig kunskap. Detta kan revideras i takt med att kunskapen evidensbaseras. Kartlägg vilka funktioner som behöver arbeta med detta och nödvändiga mandat för uppföljning.

- Initiera forskning kring vilket stöd som fungerar bra, inte minst stöd till barn och unga.
- Systematiska nationella uppföljningar kring hur anhöriga upplever anhörigstödet utifrån behov och kvalitet.

9. Samverkan mellan kommun och landsting.

- Systematisk uppföljning av samverkan mellan kommun och landsting som en del i övrig uppföljning av valitet inom hälso- och sjukvården. Utvärdera metoder för samverkan och sprid dessa.
- Se över lagstiftningen som förhindrar möjligheten att dela information mellan kommun och landsting – exempelvis gemensamma journalsystem.
- Gemensam lagtext kring ansvar för att informera och stötta anhöriga i Socialtjänstlagen (SoL), Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt Hälso- och sjukvårdslagen (HSL). Ge kommuner och landsting ett tydligt ansvar som följs upp nationellt.

10. Säkra barnrättsperspektivet – barn och unga som anhöriga.

- Ta fram standardiserade instrument med frågor som elevhälsan ska ställa till skolelever i syfte att fånga upp barn och unga som är anhöriga.
- Säkra e-hälsotjänsters och utbildningars tillgänglighet för barn och unga anhöriga.
- Utveckla stödtjänster som specifikt riktar sig till barn och unga utifrån deras behov.
- Nationella uppföljningar kring rutiner och omfattning på anhörigstöd till barn/unga samt uppföljning av hur de själva upplever stödet.

För ett anhörigvänligt samhälle

Ur Rapport om Nationell anhörigstrategi
– några konkreta förslag.
Magnusson, L., Sennemark, E., Hanson, E., 2018:2

Rapporten kan läsas, skrivas ut och laddas ner från vår
webbplats under Publicerat

Foto: Smålandsbilder.se, Svante Örnberg, Pixabay & Funkisbyrå

Nationellt kompetenscentrum anhöriga
Region Kalmar län
Box 601 – 391 26 Kalmar
Tel: 0480-41 80 20
E-post: info@anhoriga.se

www.anhoriga.se